

НАША ІСТОРІЯ

УДК 691.116

DOI: 10.30838/J.BPSACEA.2312.310821.98.794

***МАЛОВІДОМІ СТОРІНКИ ЖИТТЯ І ДІЯЛЬНОСТІ
ІВАНА МИХАЙЛОВИЧА ТРУБИ
(1878–1950 рр. до 140-річчя з дня народження
та 91-річчя заснування ДВНЗ «Придніпровська державна академія
будівництва та архітектури»)**

МАТРОСОВ Я. М., *інж.*

Дніпропетровська обласна організація Національної спілки краєзнавців України, вул. Д. Яворницького, 19/1, 49000, Дніпро, Україна, тел.+38(099) 043-70-96, e-mail: yaroslavnikol80@gmail.com

Анотація. Постановка проблеми. Висвітлено, маловідомі до цього часу, частки життєвого шляху, викладацької та архітектурно-будівельної діяльності в КТК (Катеринославські Технічні Курси) В. Х. Коробочкіна відомого українського громадського діяча І. М. Труби (1878–1950); додана історія створення цих КУРСІВ, їх мета, особовий склад курсів, програма навчання, її зміна на протязі перших двох років із прагненням наближення до програм аналогічних вищих Західноєвропейських країн, прізвища викладачів по предметам. Короткі службові і творчі характеристики викладачів на весь період діяльності КУРСІВ. До речі, до статті додана, збережена в архіві автора, унікальна світлина нової будівлі Катеринославських Технічних Курсів В. Х. Коробочкіна, тільки не збудована під орудою І. М. Труби, за його ж проектом і кошторисом. Описан її фасад. Надається значення Катеринославських Технічних Курсів В. Х. Коробочкіна за для всього ПРИДНІПРОВ'Я, як зародок усіх технічних вищих, пізніше і Національного Університету, доводиться перевага Курсів в цьому сенсі. Сказане доводиться документально. В еміграції І. М. Труба продовжує просвітянську, педагогічну діяльність на користь Батьківщині – перекладає на українську мову, високо моральні, у виховному значенні, казки європейських авторів, друкує їх і відправляє до Українських шкіл. Листується із своїми дітьми до Дніпропетровська, дає наставлення. Як приклад своїх здібностей щодо малювання, в листах наводить малюнки, олівцем в стилі 3D, хатніх куточків своїх помешкань в еміграції. Згадуються його вступні іспити у Вищі в С-Пітербурзі, в тому числі і до Академії мистецтв. Ще працює: у Florinsdorfen Lokomotivfabrik та на архітектурно – будівельній фірмі «Nestia». З 1924 року, коли його запросили до Чехословаччини – працює лектором в Українській Господарській Академії на Сільськогосподарському факультеті в містечку Подебради, читає курси деталі машин, та Опір матеріалів за власним підручником, який склав українською мовою і надрукував при Академії. За рекомендацією інженера, доктора технічних наук, ректора Вищого Технічного Університету в Празі, професора Зденека Бажанта [20], у 1929 році Івана Михайловича Трубу взяли на роботу інженером-конструктором і загальним консультантом у мостобудівельне і залізо виробниче відділення до Акціонерного Товариства «Шкодови Заводи» в місті Пільзень. Відповідно до Особистої Справи [20], яка зберігається в Архіву Шкодового заводу в м. Пільзень. Документи свідчать про його висококваліфіковану інженерну і творчу діяльність. Наводиться перелік видів конструктивних проектів виконаних І. М. Трубою на підприємстві і втілених у життя. Уточнена хронологія на царині творчості, доби Центральної Ради та еміграції, додані його наукові публікації та педагогічна і творча діяльність як науковця. **Мета статті** – поповнення до упорядкованої монографії, присвяченій життю і діяльності І. М. Труби та його оточення. **Висновки.** Відомо, що за часів більшовицької влади, на батьківщині Іван Михайлович вважався ворогом народу, (якого – не уточнювалося), «як український буржуазний націоналіст». І тому, уся його діяльність була піддана політичній анафемі. Досліджені і проаналізовані архівні матеріали, на підставі яких дається висновок – значність І. М. Труби висвітлюється як особистість, громадянин – патріот, а саме: УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ. Діяльність Івана Михайловича за часів його життя відзначилося своєю багатогранністю, а саме: педагогічністю, просвітництвом, політичною, культурною і громадською діяльністю, національним патріотизмом, письменством, архітектурним будівництвом та науковою творчістю.

Ключові слова: *І. М. Труба; письменник; викладач; будівельник; науковець; мистець*

* Стаття публікується в авторській редакції

LITTLE-KNOWN PAGES OF IVAN MYKHAYLOVYCH TRUBA'S LIFE AND ACTIVITY

(1878–1950 to the 140th anniversary of the birth and to the 91st anniversary of the founding
of the SHEI “Pryniprovska State Academy of Civil Engineering and Architecture”)

MATROSOV Ya.M., *Eng.*

Dnipropetrovsk Regional Organization of the National Union of Local Historians of Ukraine, 19/1, Dmytra Yavornytskoho Str.,
49000, Dnipro, Ukraine, tel. + 38 (099) 043-70-96, e-mail: yaroslavnikol80@gmail.com

Abstract. Formulation of the problem. The hitherto little-known parts of the way of life, teaching and architectural and construction activities in the CPC (Ekaterinoslav Technical Courses) are covered. Korobochkin (famous Ukrainian public figure I.M.Truba) (1878–1950); the history of creation of these COURSES, their purpose, personnel of courses, the program of training, its change during the first two years with aspiration to approach to programs of similar higher Western European countries, surnames of teachers on subjects is added. Brief service and creative characteristics of teachers for the entire period of the COURSES. By the way, a unique photo of the new building of V.K. Korobochkin's Ekaterinoslav Technical Courses was added to the article, preserved in the author's archive, but it was built under the direction of I.M. Truba, according to his project and estimate. Its facade is described. The significance of V.K. Korobochkin's Ekaterinoslav Technical Courses for the whole of the Dnieper, as the embryo of all technical universities, and later the National University, is given, the advantage of the Courses in this sense is proved. This is documented. In exile, I. M. Truba continues educational and pedagogical activities for the benefit of the Motherland – translates into Ukrainian, highly moral, in the educational sense, fairy tales by European authors, publishes them and sends them to Ukrainian schools. Corresponds with his children to Dnipropetrovsk, gives instructions. As an example of his drawing skills, he cites drawings, in 3D-style pencil, of the corners of his homes in exile. Mention is made of his entrance examinations at the Higher School in St. Petersburg, including the Academy of Arts. He also works at Florinsdorfen Lokomotivfabrik and at the architectural and construction company Hestia. Since 1924, when he was invited to Czechoslovakia, he has been working as a lecturer at the Ukrainian Academy of Economics at the Faculty of Agriculture in Podebrady, reads courses on machine parts, and Resistance materials according to his own textbook, which he compiled in Ukrainian and published at the Academy. On the recommendation of an engineer, Doctor of Technical Sciences, Rector of the Higher Technical University in Prague, Professor Zdenek Bazant [20], in 1929 Ivan Mikhailovich Truba was hired as a design engineer and general consultant in the bridge and iron production department of the Skoda Plant. In the city Pilsen. Documents testify to his highly skilled engineering and creative activity. The list of types of constructive projects executed by I.M. Truba at the enterprise and implemented is given. The chronology in the field of creativity, the era of the Central Council and emigration has been clarified, his scientific publications and pedagogical and creative activity as a scientist have been added **The purpose of the article** is to supplement the monograph on the life and work of I.M. Truba and its surroundings. **Conclusions.** It is known that during the Bolshevik rule, in his homeland, Ivan Mikhailovich was considered an enemy of the people (which was not specified) "as a Ukrainian bourgeois nationalist". Therefore, all his activities were subjected to political anathema. Researched and analyzed archival materials, on the basis of which the conclusion is given – the significance of I.M. Truba is covered as a person, a citizen – a patriot, namely: the UKRAINIAN PEOPLE. Ivan Mikhailovich's activity during his lifetime was distinguished by its versatility, namely: pedagogy, education, political, cultural and social activities, national patriotism, writing, architectural construction and scientific creativity.

Keywords: *I.M. Truba; writer; teacher; builder; scientist; artist*

Анотація. Постановка проблеми. В попередньому випуску «Українського журналу будівництва та архітектури» було інформовано, що мій «герой», одночасно, окрім Управління Катеринославської залізниці, додатково, до перелічених раніше учбових закладах, із січня 1911 року працює викладачем геометрії та фізики у тільки-но зорганізованих в Катеринославі Технічних Курсах В. Х. Коробочкіна [1], що підтвержене [2] ДАРФ (Державний Архів Російської Федерації) Ф25, оп. 4, справа 846,

с. 1, МТ і П (Міністерства Торгівлі і Промисловості), учбовий відділ; технічні курси В. Х. Коробочкіна в Катеринославі. Особистий склад.

Постановка проблеми. Довідник «Весь Катеринослав» за 1911 рік, видання Л. І. Сатанівського, на с. 212–213 [1] та [2, с. 1] оповіщає, що перебуваючи при Міністерстві Торгівлі і Промисловості по навчальному відділу, Катеринославські Технічні Курси (КТК) В. Х. Коробочкіна, на вулиці Воскресенська, 8, на рогу з вулицею

Тихою (нині вул. Мечникова [3]) із січня 1911 року, почали своє існування.* (*переклад з російської мови автора).

Очевидно, Міністерство Торгівлі і Промисловості таки уважило звернення Антона Синявського,* ([14]*, с. 406–411) та затвердило інженера-технолога Управління Катерининської залізниці, Трубу Івана Михайловича, на посаду викладача геометрії і фізики [2, с. 1–16], в Технікуму В. Х. Коробочкіна** (бо на професора він не мав право, оскільки був до того – репресований як політичний).

Разом з І. М. Трубою до Курсів були залучені кращі викладачі Катеринославу, виключно з вищою технічною та університетською освітою [2, с. 1–16]: креслення – В. Х. Коробочкін, інженер, засновник Технічних Курсів в Катеринославі [2, с. 1], арифметики та алгебри, – Загулін Василь Єрмолайович, колезький Радник, викладач вищої математики Катерининського Вищого Гірничого Училища. До речі, одночасно, за особистим зверненням, як від засновника Технічних Курсів в Катеринославі, зберіглося звернення В. Х. Коробочкіна до Учбового Відділу МТ і П, за одним із його власноручним підписом, про затвердження на посаду завідуючим цими Курсами, колезького Радника, – Загуліна Василя Єрмолайовича, закінчившего фізико-математичний факультет Казанського університету [4] ДАРФ (Державний Архів Російської Федерації), Ф25, оп. 1; справа 1706; нарисної геометрії та хімії – Крим Веніамін Скєвич, гірничий інженер, перебуваючий нині штатним асистентом при ЄВГУ (Катеринославське Вище Гірниче Училище) як викладач [2, с. 1–2]; малювання – Вітлін Михайло Абрамович, художник, закінчивший курс Одеського Художнього училища із званням вчителя малювання в середніх учбових закладах в якості викладача малювання [2, с. 1]; надалі: нарисної геометрії – Дюконін Петро Павлович, інженер-будівельник [2, с. 3]; механіки – Кузяєв Кирилл Костянтинівич, інженер-технолог [2, с. 3]; хімії – Віноградов Андрій Павлович, інженер-

металург [2, с. 3]; математики – Доменицький Петро Олександрович, директор приватного жіночого комерційного училища С. І. Степанової в Катеринославі [2, с. 3–5]; електротехніки – Сендек Генрік Людвигович, інженер-технолог та електрик [2, с. 6–8]; прикладної механіки – Андрієв Андрій Іванович, інженер-технолог [2, с. 6–8]; нарисної геометрії – Кузанов Олександр Степанович, інженер-технолог [2, с. 6–8]; будівельного мистецтва, архітектури, геодезії, та парових котлів і машин – Гуськов Володимир Олександрович, професор Катеринославського Гірничого Інституту [2, с. 9–10], арифметики і алгебри – Батлер Петро Дмитрович [2, с. 9–10]; викладач жіночих курсів – арифметика, алгебра, фізика [5, с. 197]; теоретичної і прикладної механіки і технології – Мошкович Леонід Давидович [2, с. 10–11] інженер-технолог (Управління Катеринославської Залізниці [5, с. 197]); нарисної геометрії і фізики – Малов Микола Ніканорович, викладач Комерційного училища імені Царя Імператора Миколи II училища; мости, водопроводи, каналізації – Кальбус Микола Андрійович, інженер-технолог [2, с. 12]; нарисної геометрії – Тупіцин Микола Андрійович, інженер-технолог [2, с. 12]; електротехніки, та керівництво електротехнічною лабораторією – Гескін Андрій Сергійович, інженер-електрик (Управління Катеринославської Залізниці) [2, с. 12]; [4, с. 197]; електротехніки – Євреїнов Г. Є., Лабораторія з електротехніки Гірничого Інституту [5, с. 197]; опалення та вентиляції – Рашін Є. П., інженер-технолог [5, с. 197]; профостатику та опір матеріалів – Богуславський П. М., технічний відділ Гірничого Управління [5, с. 197].

Треба зазначити, що усі зазначені особи попередньо до їх доступу до викладацької праці, угоджувалися на їх політичну благонадійність із відповідною службою Міністерства Внутрішніх Справ. Вразі будь яких компроментуючих відомостей в особистій справі за помешканням, цей викладач підлягав заміні. Наприклад,

Батлер П. Д. за своєю посадою 20 січня 1914 року був тимчасово замінений на асистента при кафедрі хімії Катеринославського Гірничого Інституту – Чумаковим Сергієм Мартиновичем [2, с. 14–16].

Метою публікації особистого складу КТК В. Х. Коробочкіна є подальше доведення родостворення в Катеринославському освітньо-культурному та технічному осередку, на зразок «Енциклопедії Січеславської Просвіти», з більш уточненим документальним посиланням.

Метою ж Курсів було, надати молоді ґрунтовну технічну освіту обрану нею, як своєю професією. На Курси без екзаменів приймалися особи обох статей, в тому числі Іудейського віросповідання, не молодше 15 років, які мали свідоцтва з міського училища, або за три класи середніх учбових закладів, або за аналогічну освіту. Не маючи ж атестатного свідоцтва – були піддані відповідним вступним іспитам. Навчання було розраховане на 3,5 роки (7 семестрів).

Викладання дисциплін на Курсах наступне: арифметика; алгебра; історія; рахівництво; фізика; хімія; електротехніка; механіка; технологія металів та дерева; малювання; креслення геометричне, проєкційне та архітектурне.

Методика викладання – лекційна та практична (репетиційна).

Катеринославські Технічні Курси (КТК) почали своє існування із січня 1911 року початком першого семестру [1].

Абітурієнти Технічних Курсів, на підставі Свідоцтва Курсів приймалися без іспитів на останні семестри кращих німецьких інженерних і вищих технічних інститутів Мангейм Цвіказ, Інаменез, Дюринберг та інші...

Таким чином, курсанти, що закінчували повний курс навчання на курсах, отримували звання інженера, мали право на рівень освіти ще на 1–1,5 року навчання в зазначених попередньо учбових закладах.

Приймання на Курси утворювалися перед початком кожного семестру (в серпні, та в січні місяці). Заява подавалася на ім'я

завідуючого Курсів за декілька тижнів до семестру. Навчання було платне. (Переклад з російської мови автора).

Наступного, 1912 року цей самий Довідник [6] на с. 225–226, повідомляв, що КТК В. Х. Коробочкіна вже має статус Технікуму (Technikum), Учбовий корпус знаходиться ще на попередньому місті розташування (тобто на рогу вулиць Тихої та Воскресеньської, 8; Будівля не збереглася). Із січня 1912 року, наказом Товариша Міністра Торгівлі та Промисловості, Курси удостоїлися суттєвої їх реорганізації, що визначалося в суттєвому розширенню програму Електро-механічного відділу; Курси отримали додатковий факультет – будівельний, що стало підґрунтям для створення в майбутньому у Дніпропетровську (на сьогодні – в м. Дніпро) Державного Будівельного Інституту [7]. В. І. Большаков, Г. Г. Кривчик, та ін. Нариси історії Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. 75 років. /[Текст]/ Видавництво Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. 416 с. Большаков В. І., Бистряков О. Г., від Технічних курсів до будівельного Інституту (1910–1930). С. 7–16; ISBN-966-8911-00-8; ББК 74.58 (4 Укр)).

А на той час, був змінений Статут Курсів, у зв'язку із яким, КТК В. Х. Коробочкіна отримали статус Спеціального Учбового Закладу створеного на зразок та за програмою німецьких технікумів, такий що охоплював курс, вищий за середній технічний учбовий заклад.

Будівельне відділення Технікуму мало метою підготувати досвідчених будівельних техніків здатних працювати в якості надійних помічників архітекторам при цивільних будівництвах.

Тривалість навчання на будівельному відділенню – також 3,5 роки (7 семестрів).

В суттєвій зміні відбувся один з параграфів Статуту Курсів, згідно з яким дозволено зарахування до курсів осіб

незалежно від національності, віросповідань та громадського статусу.

Тривалість Курсу навчання по Електро-механічному відділенню – продовжувалося, також як і повідомлялося в Довіднику 1911 року – 3,5 року (7 семестрів). На цьому відділенні викладалися наступні дисципліни: арифметика, алгебра, геометрія, тригонометрія, аналітична геометрія, вища математика, геометричне креслення, фізика; хімія; електротехніка; механіка теоретична та прикладна; опір матеріалів; графостатика; технологія металів та дерева; будівельне мистецтво; (цивільна архітектура; архітектурні форми; ордера; геодезія; опалення та вентиляція; 21 малювання; креслення (геометричне, проєкційне та технічне); навчання про машинознавство: А – розрахунки та конструювання деталей машин, В – підйомних машин, С – парових котлів, парових машин та теплових двигунів; складання кошторисів та звітів, а також спеціальне законодавство.

Курси стали оздоблені електротехнічною лабораторією та механічною майстернею задля супроводу теоретичних лекцій практичними заняттями.

На будівельному відділенні читалися наступні дисципліни: арифметика, алгебра, геометрія, тригонометрія, аналітична геометрія, вища математика, геометричне креслення, фізика, хімія, механіка теоретична та прикладна, опір матеріалів, графостатика, технологія будівельних матеріалів, будівельне мистецтво, архітектура, геодезія, опалення та вентиляція, мости, водопроводи та каналізація, малювання, креслення, складання проєктів з архітектури, складання кошторисів та звітів, а також спеціальне законодавство.

Викладання велося відповідно до програми затверджені Міністерством Внутрішніх Справ 20 лютого 1905 року, і бажаючі мали можливість тримати екзамен в Санкт-Петербурзі при Інституті Громадських інженерів задля отримання звання та прав будівельного техника. викладання на Курсах вели також досвідчені

фахівці – з вищою (технічною) та загальною (універси-тетською) освітою.

Ті хто кінчили повний курс приймалися без екзаменів на підставі атестату Курсів на передостанній семестр Німецьких Інженерних Училищ та Технічних Інститутів.

Довідник «Весь Екатеринослав» за 1912 рік [6] на с. 225–226 надає повний склад викладачів Курсів на січень цього року.

Засновником Курсів залишався Інженер В. Х. Коробочкін який мав звання домашнього вчителя, у Ільменау, викладав креслення, геометрію проєкційну та технічну – по моделям [6]).

На цей, 2-й навчальний рік, суттєво розширився професорсько-викладацький склад навчального закладу – до 10 осіб, а чисельність студентів – близько 180 осіб.

Серед інших викладачів залишався – І. М. Труба – інженер-технолог (з Управління Катеринославської Залізниці) викладав фізику та деталі машин.

Цей рік задля Івана Михайловича відзначився іще однією значною для нього подією: Віра Петрівна (дружина) народила йому сина, майбутнього інженера-будівельника Бориса Івановича, названого так на честь відомого українського письменника, лексикографа, перекладача та україніста, автора першого фундаментального «Словника української мови», та інших праць – на честь Бориса Дмитровича Грінченка.

Безпосередньо щодо діяльності І. М. Труби і в цілому КТК у 1913 році:

Перше, що кидається в очі (на с. 218–219 того ж Довідника «Весь Екатеринослав» [8]), адреса КТК В. Х. Коробочкіна змінилася: тепер вона за новою адресою: Катеринослав, на рогу вулиць Гімнастичної та Скаковій, (на сьогодні, вул. Скакова перейменована на вул. Антоновича, і ця будівля стоїть також за числом 49, а вул. Гімнастична названа вулицею Шмідта» [3]. У 1913 році збільшилася кількість слухачів до 225 людей а число викладачів до 12-ти; додалась практична діяльність в механічній майстерні

та електричній лабораторії, бо було де розмішувати відповідне обладнання в новому будинку Курсів (рис. 1), який, за родинним переказом автора, спроектував, склав кошторис та скерував його будівництво Іван Михайлович Труба – інженер-технолог Управління Катеринославської Залізниці, який на цей

третій рік існування ЕТК викладав там теорію та конструювання деталі машин.

В Приватному Архіві Автора [ПАА] збереглася світлина тільки на початку своє існування нової триповерхової будівлі Катеринославських Технічних Курсів В. Х. Коробочкіна (рис. 1). Підтвердження тому – ще не прибрана огорожа будівельного майданчику.

Рис. 1. Катеринославські Технічні Курси (Technikum) В. Х. Коробочкіна. У Катеринославі на рогу вул. Скакової (тепер вул. Антоновича, 49) та Гімнастичної (нині – Шмідта.) Січень, 1913 рік

Аудиторії мали високі стелі, фасад в стилі конструктивізму, розділений симетрично на п'ять секцій. Третій поверх крайніх секцій устаткован (обладнаний) балконами із двома вікнами кожний, та засклянтою двір'ю між ними. Над ними надбудовані мансарди прикрашені трикутними фронтонами. Під середньою секцією – Парадний вхід над котрим, до самого даху, з декоративного скла суцільне вікно, над яким прямокутний фронтон. На рівні першого поверху під правою секцією – під'їзд у двір. Друга і четверта секції мають по два вікна кожна. На рівні третього поверху над середньою секцією була встановлена вивіска розміром десь $1 \times 2,5$ м, на якій напис з п'яти рядків російською мовою: «Екатеринославские Технические курсы» (другий рядок – крупним шрифтом,

інші строки – нерозбірливо). На світлині видно, що Брама під'їзду закривалась двостулковими воротами, як і вікна першого поверху та дерев'яні двері парадного входу.

На світлині біля парадного входу стоїть група з одинадцяти курсантів в повній учнівській формі.

Як і попередньо разом з І. М. Трубою на Курсах працювали кращі викладачі Катеринославу* [5].

Цього року в програмі курсів будівельникам були виключені «Мости», «Водопроводи та Каналізації». Електромеханікам додана «Електротехніка».

*Лист Івана Михайловича Труби з Відня до Дмитра Івановича Яворницького в Катеринослав 16. XI. 1921. [ДІМ] (Дніпропетровський Історичний Музей) [9], с. 315, № 436)

В 1914 році у Івана Михайловича відбулася чергова значна задля нього подія, яку не було можливості минути: Віра Петрівна народила йому ще одного сина, якого назвали, на честь усім відомого та люблячого народом України, поета, художника, Тараса Григоровича Шевченка, Тарасом, хрещеним батьком якого став, академік в майбутньому, Дмитро Іванович Яворницький, а рідному батьку – Кумом* [9].

У 1914 році І. М. Трубою був збудований його другий, власний «доходний» 2-х поверховий з додатковим цокольним приміщенням в бік внутрішньої сторони подвір'я (та нижньої за схилом рельєфу), будинок, теж в стилі українського конструктивізму, по вул. Кавалерійській, 22 [10].

Та повернемося до тогочасних подій.

Оскільки в Дніпрі відомостей про діяльність Курсів у 1914 році було не знайдено, то, інтерполюючи їх за той рік, роздивимося діяльність І. М. Труби, і в цілому КТК у 1915 році та пізніше.

Перше, що кидається в очі на с. 186 того ж Довідника «Весь Катеринослав» за 1915 рік [11], що адреса ЕТК В. Х. Коробочкіна не змінилася. Це важливо: бо і тепер вона за адресою Катеринослав, на рогу вулиць Гімнастичної та Романівської (Змінилася лише назва пересічної Скакової, яка змінилася на Романівську на честь ознаменування 300-річчя Дому Романових в 1913 році); на Курсах збільшилось число слухачів – до 250 людей.

...В учбовій програмі будівельного відділення курс «Архітектура» тепер уточнен на «Цивільну архітектуру», Додано курси: «Архітектурні форми» та «Ордера».

Особистий склад Курсів суттєво збільшився – до 17-ти викладачів.

Труба І. М. як і попередньо працював на Курсах В. Х. Коробочкіна, викладаючи «Деталі машин», «підйомні та парові машини». (Диплом якого в Санкт-Петербурзькому Технологічному Інституті, був захищений з відзнакою по двом темам: «Котли» і «Парові машини»). Та чомусь був зовсім забутий авторами

праці [7], зокрема був забутий при складанні вступної статті до [7], с. 7–16 (Большаков В. І., Бистряков О. Г. Від Технічних Курсів до Будівельного Інституту (1910–1930)).

Від Технічних Курсів до Будівельного Інституту (1910–1930) [Текст]; Б 79 Академії будівельних кадрів – 75 років; Нариси історії Придніпровської державної академії будівництва та архітектури - 75 років; за редакцією В. І. Большакова. Дніпропетровськ: «ЕНЕМ», ПДАБтаА, 2005, с. 416., 30 іл. ISBN 966-8911-00-8.

При складанні Історії створення Придніпровського архітектурно-будівельного інституту, не звернули увагу на те, що Довідники – «Весь Катеринослав» за усі роки: 1911–1915 (та в тому числі за 1915 на с. 186), і відповідно у інших, публікували увесь особистий склад Курсів.

Між рядків, на с. 10 [7]: зазначається суттєве значення задля Катеринославу Курсів В. Х. Коробочкіна, з яких вийшло чимало знаних фахівців.

Автори [7] далі на (с. 11), пишуть, що «у 1917 році рішенням Петроградського Тимчасового Уряду Курси були перетворені в «Перші політехнічні курси» (Яким рішенням, на якій підставі? Адже ЕТК В. Х. Коробочкіна були теж приватним закладом), який «В. Х. Коробочкін планував перевести у Вороніж (!?) Переїзд не відбувся...» «Після другого плану у 1918 році про перетворення ЕТК в технічний інститут у місті Харкові, до Міністерства Народної Освіти України був представлений проект Статуту інституту з чотирирічним навчанням (Ким представлений?).

«У подальші роки ніяких слідів діяльності В. Х. Коробочкіна в Катеринославі» – авторами «не виявлено». Проте безапеляційно перелічується діяльність якихось архітектурно-будівельних курсів. Нажаль з цього приводу посилки в цій праці відсутні.

Далі: «У 1915 році на засіданні міської Думи Катеринославу розгорілася суперечка з питання заснування в місті Катеринослав

Політехнічного Інституту чи Університету. Міський голова виступив із заявою, що «для Катеринославу, як для промислового центру, буде прийнятніше Політехнічний Інститут. Нарешті, 5 квітня 1916 року Міністр Народної Освіти Росії граф П. Н. Ігнат'єв затвердив Статус інституту в якому сказано: «Приватний Політехнічний Інститут у місті Катеринославі є навчальним закладом, що має на меті давати наукову, технічну та економічну освіту особам іудейського віросповідання». В статті немає посилки який політехнічний Інститут мав на увазі граф, адже ніби засновниками приватного Політехнічного Інституту стали: «інженер гірничий технолог Олексій Олександрович Пресс і інженер Лазар Германович Рабинович. Інститут утворювався на базі 3-х факультетів: електро-механічного, інженерного та економічного, що підрозділялися на два відділення: електротехнічне механічне; Інженерно-будівельне й архітектурне; економічне й комерційне. Навчальний курс на всіх факультетах на протязі 4-х років».

Ці матеріали використані з фондів Дніпропетровського Державного Архіву Дніпропетровської Області (ДАДО) Р-2065, оп. 1., спр. 1627, с. 183–188.

Нажаль, автори «Історії» [7], в цій праці не завжди дають посилки на джерела інформації. Та варто було звернути увагу, що, по-перше, довідник «Весь Катеринославу» за 1915 рік [11], прогнозує діяльність Курсів іще не менш як на 3,5 роки (7 семестрів). Тобто не менш як до літа 1918 року. Та по-друге: невідомо ким внесена пропозиція до міської Думи Катеринославу щодо Політехнічного інституту.

В Державному архіві Російської Федерації (ДАРФ) зберігся ще такий документ: «Засновниці Комерційного Училища, для дітей обоєго полу з правами для учнів, Б. І. Коробочкіної, дозволяється такий учбовий заклад заснувати ні у Вороніжі, а в іншому місті на її погляд.

Заст. Народного Комісара з Торгівлі та Промисловості. (Підпис) Д. Павлов. 1-го грудня 1917 р.

По учбовому відділу: Засновнику Політехнічних Курсів В. Х. Коробочкіну дозволяється перевести з Катеринославу такі у будь який інший пункт на його погляд.

Заст. Народного Комісара з Торгівлі та Промисловості. (Підпис) Д. Павлов. 1-го грудня 1917 р.» [2, арк. 17]. Цей документ доводить те, що на 1 грудня 1917 року Політехнічні Курси В. Х. Коробочкіна іще діяли і питання з «Єврейським Політехнічним Інститутом в Катеринославі» яесь непорозуміння. Справа ще в тому, що засновник Політехнічних Курсів В. Х. Коробочкін звертався до Міністерства Торгівлі та Промисловості з проханням збільшити статус Курсів до Політехнічних із зміною його статуту, ще в 1911 році. ГАРФ, ф. 1293, оп. 142, справа 49, арк. 7 [18], і його прохання було задоволено.

І не пізніше як у грудні 1917 року, в новому будинку Курсів В. Х. Коробочкіна в Катеринославі, за адресою вул. Романівська, 49, згуртовується штаб (Організаційне Бюро) «Приватного Політехнікуму» та «Приватного Політехнічного Інституту». Катеринославская газета «Народная Жизнь», № 217 від 14 грудня 1917 року [12], Яка від Піклувальної Ради Народного Університету імені А. Л. Караваєва, з 15-го грудня запрошує записуватися слухачів на усі відділення; а для бажаючих, на свою пропозицію, як лекторів, по гуманітарним, природно-математичним та соціальним наукам, просять подати письмову заяву з додаванням curriculum vitae (резюме) на ім'я Піклувальної Ради, теж на адресу – Приватний Політехнічний Інститут, Романівська, 49.

Газета «НЖ», № 14 за 23 січня 1918 року, в розділі «Местная Жизнь» також запрошувала, до відкриттю Народного Університету другого лютого 1918 року на урочисте прилюдне його одкриття, що відбулося в Зимньому Театрі, на яке були запрошені усі місцеві організації, були виступи викладачів усіх Факультетів Університету: історично-філологічного, на якому було відкрито відділ українознавства,

де читаються нова історія, історія українського письменства, географія України, етнографія, статистика та інші предмети, що стосуються до України. Присутні. Було прочитано лекцію – Знання – Сила, а після лекції планувалися привітання [13].

А у 1918 році, з 5-го лютого, в заводському районі Катеринослава – на Чечелівці, розпочалися лекції Народного Університету імені Олександра Львовича Караваєва [15]. Про цю подію сповіщає катеринославська газета «Екатеринославская Земская Газета» № 30, воскресеньє, 24 февраля, 1918; Местная жизнь. Народный университет им. Караваева, с. 4), іменем Катеринославського лікаря, трагічно загиблого у 1908 році від рук черносотінців (u.wikipedia.org/wiki/Караваев. Лекції по етнографії читає, на той час вже Катеринославський губернський Комісар освіти, Труба Іван Михайлович* ([14], с. 445–451); ([17, с. 268]) Інші лекції читають теж відомі українські діячі культури, освіти та «Просвіти» Січеславщини [14]: Українську Мову – Євген Семенович Вировий* ([14]*, с. 149–152); Історію українського письменства – Петро Олександрович Єфремов ([14]*, с. 203–207); Географію України – Василь Олексійович Біднов ([14]*, с. 108–115); Політичну Економію – Антон Степанович Синявський ([14]*, с. 406–411). В Катеринославі ми знаємо Івана Михайловича Трубу іще один рік, як громадського, культурного діяча, діяча освіти – Катеринославського губернського Комісара з питань освіти [17, с. 268].

Наші посилки підтверджують на те, що уся науково-освітня політехніка і Універси-

---

* (Усі ці особистості були членами Катеринославської Української Губернської Ради з питань українізації Краю від товариства «Просвіта», яка була створена відповідно Постанови Всеукраїнського Конгресу в Києві, що відбувся 6–8 квітня 1917 року [16]). ([16] «Екатеринославская Земская Газета». 1917. № 37, середа, 26 апреля. Местная жизнь. Среди Украинцев. – С.4). Лекції відбувалися у зручний для робітників – вечірній час: з 6-ї до 9-ї години. Про цю подію також сповіщає катеринославська газета «Народне життя».

тетська класична Вища школа сучасної Придніпровщини були створені на базі Катеринославських Технічних Курсів В. Х. Коробочкіна, які стали її осередком в будинку за адресою: вул. Скакова–Романівська–Антоновича, 49, спроектованому і збудованому Іваном Михайловичем Трубою у 1912 році (а не Олексієм Олександровичем Пресс та Лазарем Германовичем Рабиновичем, які були лише засновниками «єврейського Політехнічного Інституту в Катеринославі» який матеріально за собою не мав «ні кола ні двора»: (ДАДО Ф. 2065, оп. 1). А затвердив Устав цього Інституту Міністр Народної Освіти, Граф Ігнат'єв 5 квітня 1916 року бо істиною метою створення Інституту, на той час, була комерційна політика. (Державний Архів Дніпропетровської Облaсті ДАДО, Ф. 2065, оп. 1, спр. 1627, копії протоколів засідань факультетів) [19]. Не маючи власного помешкання: з самого початку учбової діяльності, не маючи навіть власних учбових посібників по кресленню – викладачі були вимушені користуватися плагіатом (С. 1, Протокол № 1 від 10.02.1917 року, п. 4); в інституті не вистачає викладачів (С. 3, Протокол № 2 від 13.03.1917 року, п.п. 1–3), *Катеринославська влада примушує Опікунську Раду Інституту шукати собі нове приміщення бо їхнє (?) потрібне задля Ради Робітничих Депутатів (п. 4 Протоколу № 2)*. У квітні 1917 року Директор Політехнічного інституту звертається до ректора Катеринославського Гірничого інституту за допомогою в наданні приміщенні (с. 6, Протокол № 3, від 10.04.1917 року, пп. 1-2). Інститут досі не має власної бібліотеки; власних кабінетів механіки, математики в своєму користуванні, зали для креслення (с. 10, протокол № 5 від 25 квітня 1917 року, п. 5, п. 6, п. 12). Приватний єврейський Політехнічний Інститут постійно потерпає відсутністю власного приміщення, звільняється дехто з викладачів (с. 23, Протокол № 9 від 28 серпня 1917 року, п. 2; 17; пп. 18–24). Врешті, в Інституті

проводиться втілення курсів єврейської мови (с. 26, Протокол № 11 від 10 вересня 1917 року, п. 3). Незважаючи на усі організаційні та академічні недоліки та негаразди в ППІ, навіть його відсутність в переліку вищих, на з'їзді по Україні (Протоколи № 29, п. 1; № 30, п. 2), його «засновники» прагнуть побільшувати статус Інституту до Єврейської Академії, задля отримання додаткових прав (с. 63, Протокол № 25, від 6 квітня 1917 року, п. 4). Врешті, з 1918 року змінюється назва інституту: на «Катеринославський Єврейський Науковий Інститут» в м. Катеринославі» (с. 86) на сьогодні наукової діяльності Інститутом за той час не виявлено. Одночасно, «бідні євреї» досі не мають ні власного приміщення, аудиторій за для лекцій, задля практичних занять, та навіть палива задля їх обігріву (с. 82, Протокол № 32 од 8 червня 1918 року, п. 1; С. 133, Протокол № 34, від 13 червня 1918 року, п. 3; с. 166, Протокол № 43, від 11 листопада 1918 року, п. 1). Лише на початку 1919 року Катеринославський Гірничий Інститут згодився надати на тимчасове користування Єврейському Науковому Інституту частину свого Нового Корпусу*(с. 177, Протокол № 47 від 5 січня 1919 року).

Попри все Статут єврейського приватного Політехнічного Інституту в Катеринославі був затверджений Міністром Народної Освіти Графом Ігнат'євим 05 квітня 1916 року. І фактично, у той же 1916 рік до цього Політехнічного інституту було зараховано студентів разом із учбовою частиною викладачів – 1627 одиниць зберігання (ДАДО, № 2065, оп. 1). Період зберігання документів фонду рахується з 1916 по 1920 роки, а фактична сумарна діяльність в часі, відповідно до № 2065, оп. 1 справи № 1627, книга протоколів, з 10.02.1917 по 09.01.1920 року. тобто, всього три роки, а не чотири. А це не відповідає умовам п. 4 Статуту і не може бути зарахований як вищий учбовий заклад, як записано в п. 1 Статуту.

Вже у лютому 1917-го відбулася лютнева революція в Петрограді, в березні в Києві утворюється Українська Центральна

Рада, у липні Іван Михайлович Труба призначається Центральною Радою Комісаром освіти Катеринославської Губернії, за часів діяльності якого у 1918 році в Катеринославі відкривається класичний український університет (а Вороніж та Харків тут нібито теж ні до чого [7], с. 11).

Та що стосується відліку ювілейного року створення в Катеринославу технічного та загально освітнього осередку вищого: то, цім роком треба вважати – 1910-й, коли у Міністерстві Торгівлі та Промисловості планувалося та готувалося створення в Катеринославі Технічних курсів В. Х. Коробочкіна, які започаткували свою загально-технічну освітню діяльність з січня 1911 року [1]. А така справа за ОДИН ДЕНЬ не здійснюється. Тим паче, що стосується архітектурно-будівельної освіти, то саме на цих курсах вперше було запроваджене архітектурно-будівельне відділення [6]. А як хочете, то відлік часу можна рахувати з 1894 року, коли вирішувалося питання започаткування Міністерства Торгівлі та Промисловості Росії. Отож, !!! ... **Цього, 2021 року Можна сміливо Придніпровську Державну Академію Архітектури та Будівництва вітати з ювілейним – 110-м Роком! Свого (зародження) створення...**

Та настав 1919 рік. Постало І. М. Трубі покидати Батьківщину од більшовицької навали. Адже, не гріх тікати від проплачених бандитів, яких, будь коли не цікавила ні освіта, ні культура, ні совість, ні життя власного народу, якщо це стосувалося їх безпеки, їх особистого благополуччя...

Однак, Іван Михайлович не покидав свою турботу про культуру свого народу, про своїх дітей своєю увагою, турботою і в еміграції. На скільки мав на те можливість:

З листів Івана Труби до своїх дітей в Катеринославі: – донці Олесі (Катеринославі, р. н. 21.06.1908–21.05.1978 Дніпропетровськ), Борису – (Катеринославі, р. н. 07.07.1912–11.11.2004 Свердловськ), Тарасу – (Катеринославі, р. н. 09.03.1914–24.11.1991 Світловодськ) в Катеринославі з Відня, 06.03.1922 року [ПАА]: « Пише мама, що ти,

Олесю, добре малюєш... Мені згадується один випадок мого дитинства (твоїх літ). Я був в 3-му класі і малював як школяр дуже добре. Батько мій, а вам покійний, нехай царствує, дід, чув про це від людей, бачив в моїх атестаціях «5», про те не вважав в тому нічого достойного уваги. Аж ось одного разу приїхавши з поїзду (він служив кондуктором) гукнув мене й звелів намалювати ту одежину, яку він художне (як в магазині) розвішав на стінці. Тут було моє формене пальто на підкладці з квітами, матеріна спідниця, сестрина кофта, батькові штани – все, що було у нас новішого. Посадив мене, а сам ліг спати. (По обіді було діло). Я заходився малювати й змалював усю ту одежу, додержавши кольорів і тіней. Вставши, батько глянув на мою роботу й категорично здразу рішив: «Не вмієш. Не буде з тебе толку!» А за вечерею розказав матері: «От, Горпино (моя мати), був случай, розказують: жив у гостинниці панок. Жив-жив, а платити нічим. Тож він склав все своє добро в «чемодан», велів одправити на вокзал, а сам гукнув хазяїна й каже йому: «Мені треба на

два тижні негайно виїхати. Зараз я вам платити не буду, нема грошей, а покидаю за собою, і оту одежу (показав на стінку) вам на заставу». Одежа добра, шуби, сюртуки, мундіри шиті золотом, тощо. Хазяїн, звичайно, кланяється, завіряє, що буде доглядати тієї одежі, щоб моль не побила... Минає 2 тижні, а про панка не чути. І ще два тижні... То хазяїн рішив очистити номер і продати ту одежу. Зайшов у номер, до стінки, лапнув .... Аж та одежа намальована. Ну так, панок ось перед тобою. Ото майстер малюнку. І що ж ти думаєш, Гарпино! (матір). Хазяїн не дурень, став за (показ) як за виставку ту одежу показувати, по 20 коп. за вхід. І віриш, сотні рублів нагріб... А Іване – ломака, намазав бозна що. «Отак мій батько вивірів мій талант. То може ти, Олесю, ліпше малюєш?».

Знаходячись в еміграції, І. М. Труба щоденно писав листи в Катеринослав до родини, до дітей які в той час вже майже всі були школярі, втручався в їх дитяче життя – цікавився їхніми захопленнями, підказував порадами...

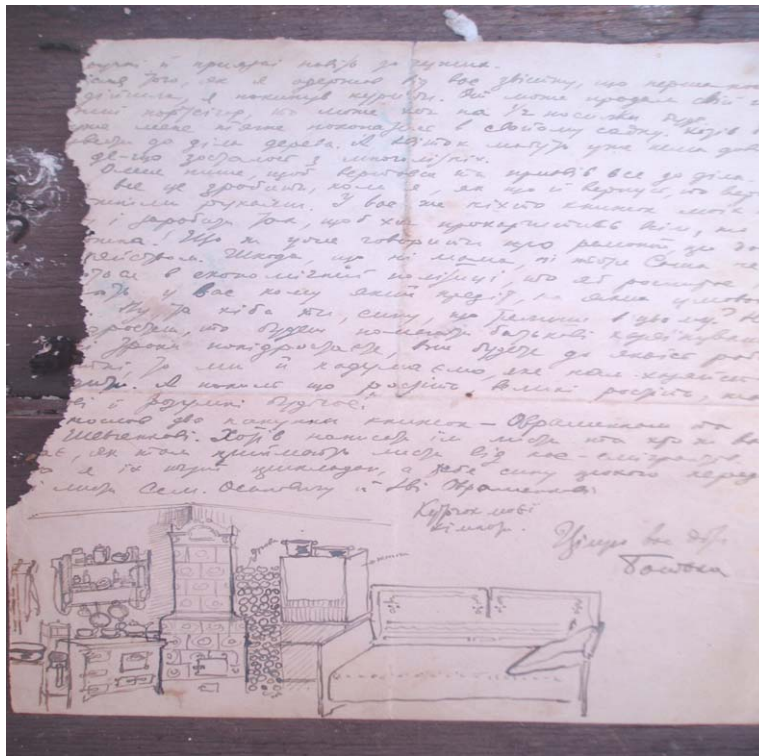

Рис. 2. Малюнок хатнього куточку за адресою: Vien, Sieveringschtrasse, 175. 3 листа Івана Михайловича до сина Бориса в Катеринослав, 26 квітня 1922 р.

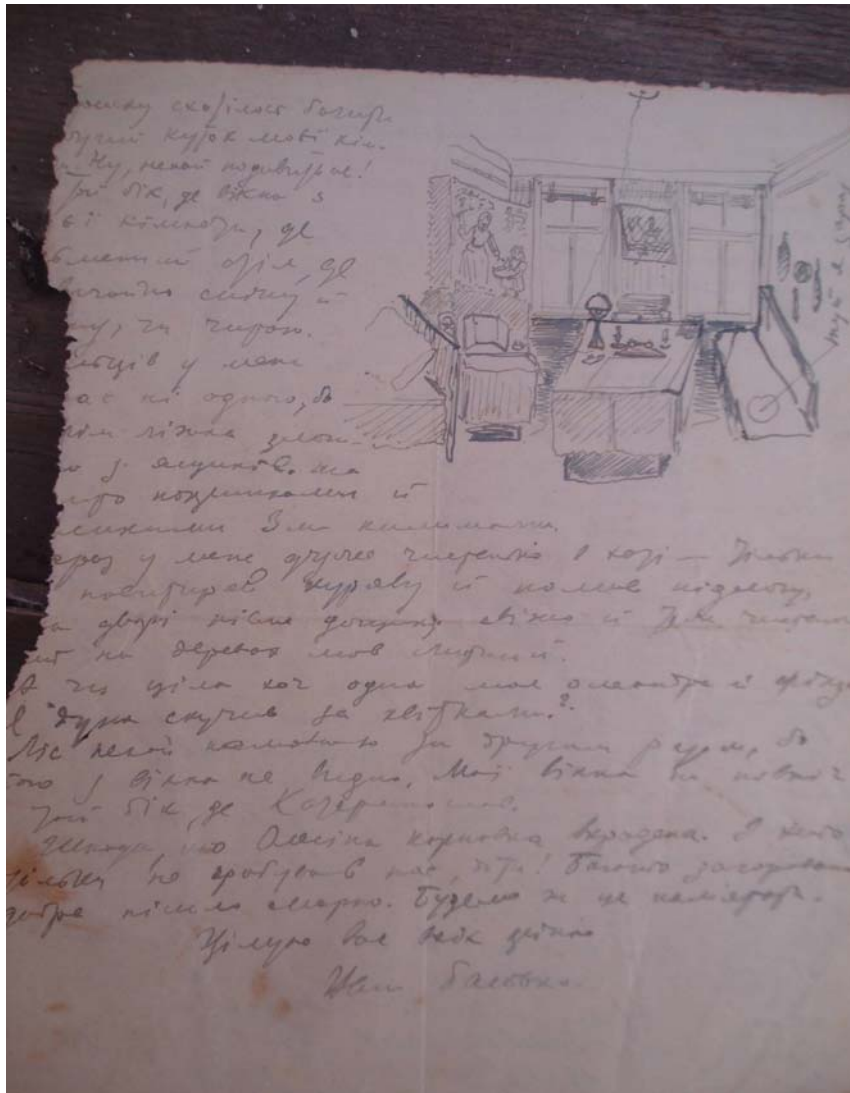

Рис. 3. Малюнок хатнього куточку за адресою: Vien, Sieveringerschtrasse, 175. З листа Івана Михайловича до своїх діточок в Катеринослав, 08 червня 1922 р.

Бориску батько радив наполягати на арифметику, а подалі на математику, бо як він «пригадував» ці науки давалися йому в дитинстві «без найменшого клопоту, гуляючи». Олесі він радив придивлятися до літератури, зрозуміти, що то ХХХХХХ* мистецтво – писати. Хоч і малювати добре, теж добре.

І. М. Труба вважав, що діти успадкують його головні здібності бо діти схожі на батьків не тільки фізично, лицем і тілом, а й психічно, мозком і здібностями. *(«ХХХХХХ» – автор замінив ті літери в листах, що були знищені в часі «домашніми тваринами» – мишами. Діалект тексту залишив незмінним).

В подальшому, в своїх листах з еміграції І. М. Труба інколи змальовував, як то теперішньою термінологією – в стилі 3D, пейзажі навколишніх краєвидів, хатніх куточків в різних місцях свого перебування, (що збереглися на сьогодні [ПАА]) (рис. 2).

Відомо також, що І. М. Труба, поступаючи до вишу в Санкт-Петербурзі, одночасно здавав вступні іспити до Інституту Цивільних Інженерів, Технологічного Інституту та на вступних іспитах в Академію Мистецтв до якої, як вступні заліки, малював з гіпсових фігур жіночу постать, окремо головки, репродукцію картини Микель Анджело «Невільники». «Як вдавалося, малював із захопленням та любов'ю, навіть не помічая

навколишніх (оточуючих його) відвідувачів музею». Та поміркувавши, Іван Михайлович прийшов до висновку, що як є в нього Талант, то треба залишити його як природний Дар, а подальше відвідання гіпсової зали – недоцільне, бо в Технологічному інституті вже майже місяць читають лекції. Між лекціями багато читав, маючи власну бібліотеку з Григоровича, Достоевського, Літературний додаток до часопису «Нива».

Проміж вступних іспитів не гаючи часу милувався парковими скульптурами, архітектурою тодішньої Столиці. Якось відвідав виставку народного мистецтва, в щоденнику дає оцінку свого сприйняття картин, в тому числі, які йому сподобалися: «Ромео і Джульєтта» Маковського, «Після градової тучі» або «Градом побито» Сергійова та ін. (Щоденник І. М., серпень – вересень 1898 рік, с. 31–59 [ПАА]). Саме лише ці рядки щоденника на думку автора варті уваги до публікації, щоб мати уяву про те, як формувався культурний світогляд Івана Михайловича, який в подальшому, через його власну творчість вплинув на національну культуру та світогляд власної родини, нащадків, власного народу. Адже це стала одна з унікальних людей свого часу, які можуть бути прикладом.

В подальшому, Культура Санкт-Петербурзької доби відбилась в його архітектурно-будівельній творчості.

В еміграції І. М. Труба продовжує просвітянську діяльність. У Відні виконує переклади на українську мову казки дітям ([17*, с. 279]), відомих Європейських авторів, друкує їх, та посилками відправляє до шкіл на Україну. Іще працює: у

Florinsdorfen Lokomotivfabrik та на архітектурно-будівельній фірмі «Hestia». З 1924 року, коли його запросили до Чехословаччини – працює лектором в Українській Господарській Академії на Сільськогосподарському факультеті в містечку Подебради, читає курси деталі машин, та за власним підручником, який склав на українську мову і надрукував при Академії, – Опір матеріалів. По рекомендації інж., доктора техн. наук, ректора Вищого Технічного Університету в Празі, професора Зденека Бажанта [20], у 1929 році Івана Михайловича Трубу взяли на роботу інженером-конструктором і загальним консультантом у мостобудівельне і залізо виробниче відділення до Акціонерного Товариства «Шкодови Заводи» в місті Пільзень. Відповідно до Особистої Справи [20], яка зберігається в Архіву Шкодового заводу в м. Пільзень. Документи свідчать про його висококваліфіковану інженерну і творчу діяльність:

[20] Особиста справа інж. Труба Іван Михайлович № 11047 Акціонерного Товариства колишній Шкодовий завод в Пільзені. Проект атестації № čj-3786/7iJL/T-11047 – 20 лютого 1932 року; Підтвердження: čj-3736/XJ25/T-11047 – 31 березня 1932 року;

«Підтвердження – атестація (в перекладі автора з чеської мови): Підтверджуємо, що п. інж. Трубу Івана, народженого 9 вересня 1878 року в Гомелі, в Руску, було прийнято на роботу у наш завод в Пільзені з 8 червня 1929 року аж до 4.III.1931 року, а потім в загальнозаводське теоретичне відділення.

Рис. 4. Чехія, м. Пільзень. 2010. Будинок Управління акц. сусп. «Шкодові заводи»

Працював в мостобудівному відділенні як самостійний референт і як конструктор, виконував проекти та пропозиції до проектів Мостів: шосейних та залізничних, Металевих мостів різних перегонів, транспортних трубопроводів великих діаметрів, потужних підйомних пересувних кранів, підвісних канатних доріг, металевих споруд технічного призначення, як котельні, парові котли, ємності на електростанції, цукроварні, гаражі, котельні; будови громадського користування: кінотеатри, театри, панорамні видовища.

Крім того співпрацював над конструкцією моста через річку Звратку, що

веде на вулицю Нові Сади в місті Брно, проект якого на конкурсі отримав Першу, з двох вищих, Премію.

Та перед затвердженням цього проекту, будівництво передали іншому підприємству за іншим проектом. Нажаль, під час Другої Світової війни при відході німецьких військ, цей міст був висаджений в повітря, а після 1945 року був збудований новий Новосадський міст, за новим проектом, вже за третім, по якому крім автотранспорту тепер їздить і трамвай...

Далі буде – в наступних випусках «Українського журналу будівництва та архітектури».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ДАДО (Державний архів Дніпропетровської області). Весь Екатеринослав : справочник. Изд-во Л. И. Сатановского. 1911. С. 212–213.
2. ГАРФ (Державний Архів Російської Федерації) Ф25, оп. 4. Справа 846. Міністерство Торгівлі і Промисловості, Учбовий відділ; Технічні курси В. Х. Коробочкіна в Катеринославі. Особистий склад.
3. Стародубов А. Ф., Самодрига В. В., Иванов С. С. Пам'ять історії – м. Катеринослав (м. Дніпропетровськ) за літературою та споминами. Дніпропетровськ : «Дніпро-VAL», 2011. 212 с.
4. ГАРФ (Державний Архів Російської Федерації) Ф25, оп. 1; Справа 1706.
5. РНБ (Российская Национальная Библиотека). Весь Екатеринослав : справочник. 1914. Изд-во Л. И. Сатановского. С. 194.
6. ДАДО (Державний архів Дніпропетровської області). Весь Екатеринослав : справочник. Изд-во Л. И. Сатановского, 1912. С. 225–226.

7. Большаков В. І., Кривчик Г. Г. та ін. Нариси історії Придніпровської державної академії будівництва та архітектури – 75 років. Дніпропетровськ : Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, 2005. 416 с.
8. ДАДО (Державний архів Дніпропетровської області). Весь Катеринослав : справочник. Изд-во Л. И. Сатановского, 1913. С. 218–219.
9. Епістолярна спадщина Яворницького Д. І. Вип. 2. Листи діячів культури до Д. І. Яворницького. Упорядники : С. В. Абросимова та ін.; вступ. ст. С. В. Абросимової; під заг. ред. Н. І. Капустіної; рецензент: к. і. н. В. М. Бекетова. Дніпропетровськ, 1999. 460 с. ISBN 966–7265-29-3.
10. Старостін В. С. Столиця степового краю. Нариси з історії міста. Дніпропетровськ : ВАТ «Дніпрокнига», 2000. 280 с.
11. ДАДО (Державний архів Дніпропетровської області). Весь Екатеринослав : справочник. Изд-во Л. И. Сатановского, 1915. С. 186а–186б.
12. Екатеринославская газета «Народная Жизнь». № 217 от 14 декабря 1917 г.
13. Екатеринославская Газета «Народная Жизнь». № 14 от 23 января 1918 г. С. 4.
14. Чабан М. П. Діячі Січеславської «Просвіти» (1905–1921). Труба І. М. Київ : Укр. Журналіст, 2002. С. 445–451.
15. Екатеринославская Газета «Народная Жизнь». № 30 от 24 февраля 1918 г. С. 4. Народный университет им. Караваева.
16. Екатеринославская Газета «Народная Жизнь». № 14 от 23 января 1918 г. С. 4.
17. Матросов Я. М. Сподвижник української справи на Катеринославщині Іван Михайлович Труба (1878–1950). Українська Біографістика НАНУ : зб. наук. пр. ін-ту біограф. досл. НАНУ-2015. Вип. 12. Київ : Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського, 2015. С. 251–282.
18. ГАРФ. Ф.1293, оп. 142. Справа 49. С. 7.
19. ДАДО (Державний архів Дніпропетровської області). Ф. 2065, оп. 1. Справа 1627 (копії протоколів засідань факультетів).
20. Особиста справа інж. Труби Івана Михайловича № 11047. АТ «Шкодовий завод в Пільзені». Проект атестації № єж -3786/7iJL/T-11047 від 20 лютого 1932 р.; Підтвердження: єж-3736/XJ25/T-11047 від 31 березня 1932 р.

REFERENCES

1. DADO (*Derzhavnij arhiv Dnipropetrovs'koï oblasti*). *Ves Ekaterinoslav: spravochnik* [DADO (State Archives of Dnipropetrovsk region). All Yekaterinoslav : directory]. L.I. Satanovskiy Publ., 1911, pp. 212–213. (in Russian).
2. GARF (*Derzhavnij Arhiv Rosijs'koï Federacii*) F25, op. 4. *Sprava 846. Ministerstvo Torgivli i Promislovosti, Uchbovij viddil; Tehnichni kursi V. H. Korobochkina v Katerinoslavi. Osobistij sklad* [GARF (State Archives of the Russian Federation) F25, op. 4, case 846. Ministry of Trade and Industry, Education Department; Technical courses of V. Kh. Korobochkin in Yekaterinoslav. Personnel]. (in Russian)
3. Starodubov A.F., Samodryha V.V. and Ivanov S.S. *Pamjat Historii – m. Katerynoslav (Dnipropetrovsk) za literaturoyu ta spomynamy* [Memory of history – Katerynoslav (Dnipropetrovsk) by literature and memoirs]. Dnipropetrovsk : “Dnipro-VAL”, 2011, 212 p. (in Ukrainian)
4. GARF (*Derzhavnij Arhiv Rosijs'koï Federacii*) F25, op. 1; *Sprava1706* [GARF (State Archives of the Russian Federation) F25, op. 1, Case 1 706]. (in Russian)
5. RNB (*Rossiyskaya Natsionalnaya Biblioteka*). *Ves Ekaterinoslav : spravochnik* [RNL (Russian National Library). All Yekaterinoslav : directory]. L.I. Satanovskiy Publ., 1914, p. 194. (in Russian).
6. DADO (*Derzhavnij arhiv Dnipropetrovs'koï oblasti*). *Ves Ekaterinoslav : spravochnik* [DADO (State Archives of Dnipropetrovsk region). All Yekaterinoslav : directory]. L.I. Satanovskiy Publ., 1912, pp. 225–226. (in Russian)
7. Bol'shakov V.I., Kryvchyk G.G. and oth. *Narisi istorii Pridniprovs'koï derzhavnoï akademii budivnictva ta arhitekturi – 75 roktiv* [Essays on the history of the Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture – 75 years]. Publishing House of the Prydniprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture, 2005, 416 p. (in Ukrainian)
8. DADO (*Derzhavnij arhiv Dnipropetrovs'koï oblasti*). *Ves Ekaterinoslav : spravochnik* [DADO (State Archives of Dnipropetrovsk region). All Yekaterinoslav : directory]. L.I. Satanovskiy Publ., 1913, pp. 218–219. (in Russian)
9. *Epistolarna spadschina Yavornic'kogo D. I. Vip. 2. Listi diyachiv kul'turi do D. I. Yavornic'kogo* [Epistolary heritage of D.I. Yavornytskyi. Vol. 2. Letters of cultural figures to D.I. Yavornytskyi]. Edited by: S.V. Abrosimova and oth.; Introd. art. of S.V. Abrosimova; gen. edit. by N.I. Kapustina; reviewer: Cand. Sc. (History) V.M. Beketova. Dnipropetrovsk, 1999, 460 p. ISBN 966-7265-29-3. (in Ukrainian)
10. Starostin V.S. *Stolycj stepovoho kraju. Narysy z historij mista* [The capital of the steppe region. Essay on the history of the city]. Dnipropetrovsk : OJSC “Dniproknyha” Publ., 2000, 280 p. (in Ukrainian)
11. DADO (*Derzhavnij arhiv Dnipropetrovs'koï oblasti*). *Ves Ekaterinoslav : spravochnik* [DADO (State Archives of Dnipropetrovsk region). All Yekaterinoslav : directory]. L.I. Satanovskiy Publ., 1915, pp. 186а–186b. (in Russian)

12. *Ekaterinoslavskaya gazeta "Narodnaya Zhizn"* [Yekaterinoslavskaya Newspaper "Narodnaya Zhizn"]. No. 217, December 14, 1917. (in Russian)

13. *Ekaterinoslavskaya gazeta "Narodnaya Zhizn"* [Yekaterinoslavskaya Newspaper "Narodnaya Zhizn"]. No. 14, January 23, 1918, p. 4. (in Russian)

14. Chaban M.P. *Diyachi Sicheslavskoyi "Prosvity" (1905–1921). Truba I.M.* [Truba Ivan Mihajlschvich. Figures of the Sicheslav "Enlightenment" (1905–1921)]. Kyiv : Ukrainskyi Zhurnalist Publ., 2002, 535 p., pp. 445–451. (in Ukrainian).

15. *Ekaterinoslavskaya gazeta "Narodnaya Zhizn"* [Yekaterinoslavskaya Newspaper "Narodnaya Zhizn"]. No. 30, February 24, 1918; p. 4. (in Russian)

16. *Ekaterinoslavskaya gazeta "Narodnaya Zhizn"* [Yekaterinoslavskaya Newspaper "Narodnaya Zhizn"]. No. 14, January 23, 1918, p. 4. (in Russian)

17. Matrosov Yar.M. *Spodvignyk ukrainskoyi spravy na Katerynoslavshhyni Ivan Mixajlovich Truba (1878–1950)* [Supporter of the Ukrainian cause in the Ekaterinoslav region Ivan Mikhailovich Truba (1878–1950)]. *Biographistica ukrainica Nacional Academi Nauk Ukraine Nacional Bibliothek Ukrayne imeni V.I. Vernadskogo : zbirnyk naukovykh prac Instytututu biographichnykh doslidgen-2015* [Ukrainian biography : collection of scientific works of the Institute of Biographical Research-2015]. Iss. 12, Kyiv : Vernadskyi National Library of Ukraine, 2015, pp. 251–282. (in Ukrainian)

18. *GARF (Gosudarstvennyi arhiv Rossiyskoy Federatsii) F. 1293, op. 142. Sprava 49* [GARF (State Archives of the Russian Federation) F1293, op. 142. Case 49]. P. 7. (in Russian)

19. *DADO (Derzhavnij arhiv Dnipropetrovs'koï oblasti). F. 2065, op. 1. Sprava 1627 (kopii protokoliv zasidan' fakul'tetiv)* [DADO (State Archives of the Dnipropetrovsk Region). F. 2065, op. 1. Case 1627 (copies of minutes of faculty meetings)]. (in Russian)

20. *Osobista sprava inzh. Trubi Ivana Mihajlovicha № 11047. AT «Shkodovij zavod v Pil'zeni». Proekt atestacii № čj-3786/7iJL/T-11047 vid 20 lyutogo 1932 r.; Pidtverdzhennya: čj-3736/XJ25/T-11047 vid 31 bereznya 1932 r.* [Personal file of Eng. Truba Ivan Mikhailovich no. 11047 Joint-Stock Company former Skoda Plant in Pilsen. Certification project no. čj -3786/7iJL/T-11047. February 20, 1932; Confirmation: čj-3736/XJ25/T-11047, March 31, 1932]. (in Ukrainian)

Надійшла в редакцію: 22.07.2021.